

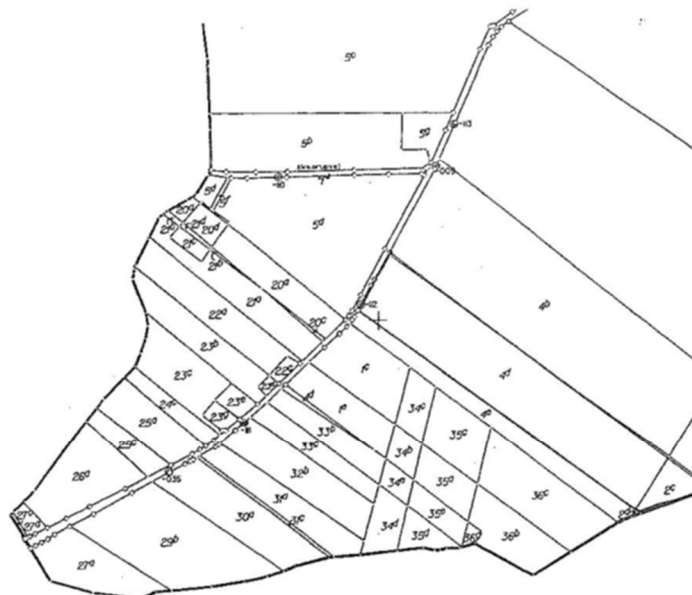
ØSTRUP BÆK

På vejen fra Gundsølle mod Østrup, som nu hedder St. Valbyvej, ligger nogle huse og mindre landejendomme, plus en gård, "Bækgården". Denne samling ejendomme og huse kaldes på ældre kort og i kirkebøger Østrup Bæk - i nogle tilfælde skrevet i eet ord.

Landejendommene blev i 1907 udstykket fra "Store Østrupgård" i Østrup by, og består af et utal af matr. nr. - som fremgår af matrikelkortet, således består nogle ejendomme af 10 eller flere numre.

Når man læser matrikel numre, må man gå ud fra at et nr. der er benævnt med bogstav a, er et såkaldt stamnummer, altså det man kalder en stamparcel, - af a numre findes i Østrup bæk følgende: 20a, 21a, 22a, 24a, 25a, 26a, 27a, 30a, 31a, 34a, 35a, 36a, = 12, - på disse stamparceller har der sandsynligvis ligget et hus eller en ejendom i ældre tid.

Stamparcellerne til de andre matr. nr. i Østrup Bæk, som er benævnt med alfabetets følgende bogstaver, finder man i Østrup by, hvor der i ældre tid har ligget et anseeligt antal huse, som parcellerne i Østrup Bæk har hørt under, - disse huse



Matrikelkort. Udsnit af den sydlige del af Østrup Ejerslav.

hørte for de flestes vedkommende under "Store Østrupgård", som 1907 udstykkede disse parceller, plus noget af gårdens stamparcel som er matr. nr. 2a, plus matr. nr. 4b, som tidligere er lagt ind under "Store Østrupgård" fra matr. nr. 4a, som i ældre tid hørte under en gård, der da lå inde i Østrup by, tæt på "Ådalsgård", men som nu ligger nord for vejen mod Gundsømagle, lidt uden for Østrup by, - plus matr. nr. 5a, som tidligere hørte til en nu nedlagt gård der lå i Østrup by, og som tidligere er lagt ind under "Store Østrupgård".

Når her skrives "Store Østrupgård", skal det bemærkes at der i ældre tid i Østrup by, også var en gård som kaldtes "Lille Østrupgård", men denne gård er siden blevet kaldt "Stengården", men den bliver stadig i tingbøgerne nævnt som "Lille Østrupgård".

Et ældre kort over Østrup fra 1797, viser en vej som går fra Østrup by, mod Østrup Bæk, og et stykke ude ad denne vej, går en vej af til højre mod Kirkerup, men ikke hvor den nuværende Kirkerupvej går, - den gamle vej svinger meget før fra mod vest og var ført over Østrup Bæk helt nede ved Østrup sø, hvor man endnu finder rester af vejen, - vejen mod Østrup Bæk har efter det gamle kort gået østligere end den nuværende vej, som er anlagt efter Gundsølle bys gårdes udskiftning, da der på et kort over Gundsølle fra 1799, som er fra før udskiftningen, ikke er vist nogen vej mod Østrup.

Den gamle vej mod Østrup Bæk gik dengang som alle datidens veje uden om de lavere og fugtige steder på markerne, og tager derfor et sving mod venstre, udenom en lavning og tager retning mod en parcel som er benævnt med matr. nr. 1c. Matr. nr. 1a er oprindelig den gamle skole i Østrup by, som senere (ca. 1920) blev alderdomshjem, og i hvis have ud mod vejen lå et hus som blev kaldt "Væverhuset" - der har jo så nok i gammel tid boet en væver - ligesom den gamle vej har retning mod parcellerne matr. nr. 34a, 35a, 36a, som går på tværs af de nuværende ejendommers arealer, hvilket gør at disse ejendomme har et ret stort antal matr. nr. - på disse sidstnævnte matr. nr. som går op mod stengærdet ved Herringløse marker, siges det af ældre mennesker som har boet i Østrup Bæk, at der sandsynligvis har ligget nogen bebyggelse, da der her groede peberrod, og også skal have stået en ribsbusk, så man må formode at der har været en urtehave.

Det siges at matr. nr. 22g, (St. Valbyvej nr. 263) som 8/9 1934 er tinglyst til fru Ellen Margrethe Mouritz, og var et meget gammelt hus, oprindeligt var resterne af en landejendom, hvilket jeg fik bekræftet ved den 14/12 1995 at læse lidt i Lejre Herreds Tingbog 1907 - 1911 på Landsarkivet for Sjælland, som viser at 11/1 1909, er læst skøde fra udstykningsforening til Hans Peter Nielsen, som er tilskødet matr. nr. 20c, 27d, 21a, 22a, 23b, 24a, 25a, 26a, af Østrup by, Kirkerup sogn, og har fået tinglyst statslån - på de dengang denne ejendom tilhørende matr. nr. er siden opført to huse og et gartneri (St. Valbyvej, nr. 257, 259, 261), ligesom en del af jorden er tillagt matr. nr. 5d, (St. Valbyvej, 265), som 11/1 1909 sammen med matr. nr. 20a, og 21b er tinglyst til Niels Peter Nielsen, som samme dato får læst statslån.

Lejre Herreds Tingbog 1907 -1911 viser ligeledes 11/1 1909 tinglysning af matr. nr. 5c af Østrup by, (St. Valbyvej 269), til Peder Pedersen, som får læst statslån, - endvidere viser tingbogen, 11/1 1909 tinglysning af matr. nr. 31c, 27a, 29b, 30a, af Østrup by (St. Valbyvej 266) til Ole Peder Hansen, som får tinglyst statslån,- ligeledes tinglysning, af matr. nr. 1c, 2d, 4e, 34c, 35c, 36c, (St. Valbyvej 270), til J. Hågensen, som samtidig får læst statslån.

Tingbogen viste også følgende: 12/10 1908 tinglyst skøde fra udstykningsforening til Anders Pedersen, af matr. nr. 2c, 4d, af Østrup by, købesum 5120 kr. 6/10 1908 er tinglyst byggelån, så jeg går ud fra, at Anders Pedersen dette år har bygget på jorden, og bygningerne er efter sigende opført af Anders Pedersens bror, som på det tidspunkt nylig var blevet udlært som murer. Denne ejendom overtog jeg, Jens Peter Andersen, 19/9 1954 - St. Valbyvej 272.

Da jeg havde boet nogle år på ejendommen begyndte jeg at sanere udbygningerne, og fandt da under det gamle betongulv i loen rester af et gammelt ildsted,- meget typisk med rester af trækul og delvis brændte knogleled af fjerkræ, og nogle stumper "stakit" (sideben) af en okse, derforuden forkullede rester af læder, muligvis fra en træsko og to smedte søm,- vestligere for dette ildsted stødte jeg på båse til kreaturer med brolægning af små runde marksten, - uden for dette mod vest var yderligere en lavere liggende brolægning ca. 2 meter ud fra længens gavl. Da jeg senere skulle grave ud for at støbe grund til nyt byggeri nordvest for længen, hvor der havde været en

vognport som stod på sten, gravede jeg utallige trillebøre sort jord væk inden jeg nåede til fast bund.

Der formoder jeg, at man fra gammel tid har haft mødding. På de andre nuværende ejendomme er der i tidens løb også foretaget ombygninger, men når man nu om dage skal rode i "moder jord" er det jo almindeligt, at man bruger maskinkraft, og så når man desværre ikke at opservere slige småting,- jeg brugte spade, skovl og "skubkar" (trillebør) som er mere humane redskaber.

Senere er der i Østrup Bæk oprettet en ejendom som nu er St. Valbyvej, 268, men den må være udstykket efter de ovenfor anførte, ligesom der går rygter om, at der fra begyndelsen var planlagt en ejendom mere end de nuværende, men dette må senere kunne konstateres ved et nærmere studium af Lejre Herreds tingbog.

Man skal have i erindring, når man ser på arealstørrelsen på disse ejendomme, som kun er på fra 8 tdr. land op til 13 tdr. land, at det jo ikke var et areal, en familie kunne leve af, hvad ellers fremgik af en forordning fra højere sted, udsendt 1899, men de større jordbesiddere var ikke meget for, at en ejendom var større, end man dårligt kunne leve på den, for så kunne de stadig regne med husmændenes arbejdskraft på de større gårde, især ved høsttid og andre travle tider.

Min teori om, at Østrup Bæk har været beboet i ældre tid, underbygges af, at Kirkerup sogns kirkebog, som findes på Landsarkivet for Sjælland, og har nr. 259, viser at der fra 1869 til 1913 er født 33 børn der. I kirkebogen har de respektive præster heldigvis anført, om et barn er født i Østrup Bæk, Østrup, eller Østrup Holme. Jeg forventer at finde meget andet interessant i henholdsvis kirkebøger og tingbøger angående beboere i Østrup Bæk, som jo nu "bare" er et stykke af St. Valbyvej.

Jens Peter Andersen